



nek oka abban a rettenetes, átkos közömbös-ségben rejlik, amit a művelt osztály, „a nemzet gerincét alkotó középosztály” tanúsít az irodalomnak színmagyar, nemes, tiszta életigazságokat tartalmazó termékeivel szemben.

Minél távolabb eső vidékre húzódik el a fonál, amely szellemi életünk gócpontjából, fővárosunkból indul ki a szellemi élet éltető irányítására; annál élettelenebbül pihen és szunynyadozik az, a magyar intelligencia kezében.

És minél közelebről, minél alaposabban vizsgáljuk a dolgokat s ennek okait, annál elszomorítottabban jelenségekre bukkanunk és annál jogosultabbnak fogjuk tartani e gyakran felhangzó panaszt, hogy nincs komoly, tiszta lelkesedésű olvasóközönségünk.

Ma nálunk alapos tájékozódással az irodalomnak igazán irodalmi nivón álló termékeiről az tud beszélni, az vett komolyabb tudomást róla, akinek ebbeli tudása és tájékozódottsága hozzátartozik — a kenyérkeresetéhez.

Aztán jönnek számban elég tisztességes mennyiséget szolgáltató modern, divatos alakok, a c s e v e g ö k, a fontos komolyságú irodalommal firtelő csoportja! . . .

Életmódjuk keretéhez, a divatos, m i n d e n h a t ó l á t s z a t h o z feltétlenül megkívántatik, hogy a legdivatosabb írónak sikeres termékeiről ellesett frázisokat, vagy a komoly sajtó ártikájából egy-egy velős mondatot tudjanak elcsévegni az arra legalkalmasabb pillanatban, és természetesen a legérdekeltebb környezetben . . .

Ezek a divatos áramlat hatása alatt mindkét nemből bőven termő alakok ezzel a kölcsönkért tudással, ál lelkesedéssel bizony nem járulnak hozzá a magyar Műzsa minden nemzetek hódolatát betagadó templomának a fölépítéséhez.

A nagy közönségnek harmadik csoportját a falánk olvasók tömege alkotja.

Az átlag! A tömeg! amely csak könnyű szórakozás gondolat nélküli, időtrábló érzéki mulatságot hajszol mindig és mindenben!

Füüleles mulatságokkal telő órákban ér-

elő a Louvra (hol megnézheti, hacsak a vízözön el nem nyeli) megdönthetetlen tudományossággal állapítható meg a rövidebb szövegnek is m a n a p s á g elegendő volta. Végezetül pedig a többi hét kérdés megfjtésére kérdező is rájöhét, ha szorgalmasan kutat, — mint mi. Azonban „tessék csak jövére is tovább kérdezni, türelmünk fonálának nincs vége.”

Ezeket olvasva hahotára fakadtam . . . s előttem állott képe egy komoly szerkesztőnek, kritikusnak, ki tollával s különböző színű ceruzáival — mint műtő a különféle eszközökkel — vagdal, fűrészel, varr, hogy gyógyítson, életet nyújtson. Vágra az idegen íróktól el „sajátított” eszméket — kinövéseket, fűrészeleket a megesonatosodott konok állításokat, összevarrogatja nagy nehezen azt a kevés jót, miből egy cikk ideig-óráig életképesé válik, mert a nagyon követelő „szerző” legalább nevét kívánja nyomtatásban látni, s ehhez köti a lap pártolását, még ha nem is köti magát a „dús” tiszteleddijhoz.

S ezen munkája közben a szerkesztőnek türelmessen kell lenni, s még hozzá „kedves” nek is . . . kivált ha egyuttal szerencsés — „kiadó” is.

És mégis oly sok szó hangzik el a türelmetlen, kegyetlen szerkesztőkről, hogy őket a lefésztésekből mind megannyi e m b e r e v ö n e k gondolnók. S bárha sokszor rászólgálnak az írók, hogy szétmarcangolják őket, mindazáltal a tapasztalat mutatja, hogy ép börrrel menekülnek meg. S i t t v a n a b a j. Mert a szer-

dekes változatosság ingerét várják a könyvtől, melyet kezükbe vesznek s annak melyebben járó gondolatain, komoly igazságokat hirdető sorain átsiklanak tekintetükkel anélkül, hogy agyuk tudomást venne rólok; a modern élet lazias idegességével faljak úgy a tartalmat, mint a teljesen értéknélküli termékeket.

Egy rövid óra lepergése után már megismerkedett egy könyvvel, melynek írója a szellemi munka kinos gyönyörével igyekezett sejtésekkel teremtett lelkéből kialakított igazságokat könyvének soraiban (szellemi magzatának ajkain!) érvényre juttatni.

S mert olvasóközönségünknek legnagyobb százalékát a falánk olvasók csoportja képezi, azért nincsen nekünk áldozatokra képes öntudatos irodalomszerető közönségünk.

Ez a tömeg nem a könyvért magáért, nem annak gondolattermő lelkeért szeretvén a könyvet, ennek birtokába jutásáért nem is hajlandó áldozatot hozni.

A falánk olvasó kölcsönkönyvekből táplálkozik.

A jó barátok, ismerősök kölcsönkönyvtári szivességéből.

Természetesen, hagyományos szokásunkhoz híven ez a kölcsönkért könyv csak valami tévedés alapján kerülhet vissza gazdája kezéhez.

A falánk olvasó már gyermekkorában szenvedélyes könyvmoly, elolvass jót, rosszat (füzetes regényeket a Karthauzi, Szentek életrajzát, Pápák büneit), mindent ami kezéiggyébe esik és csak egyszer mámorosodjek meg egy könyv büns szövirágaitól, képzelőlehetésebe már belelesz olva a méreg, melynek romboló hatását még fejletlen testi és lelki erői nem képesek ellensúlyozni. Vad mohósággal kutat aztán a tiltott könyvek után; ebbeli élvezetээр képes hazúdni, csalni, lemondani a korához illő játékokról, testét fejlesztő, lelket úditó időtöltésről, belebukik a könyvbe s nem érzi, nem tudja, hogy lelke elég, elsorvad abban a tűzben, melyet kárhazatos falánkúsga gyújtott fel gyenge szervezetében.

Ebben gyökerezik a korán érett gyümölcs lehullásának szomorú okozata.

kesztő-kiadók általában bekere törekesznek. Nagyon szomorú béke pedig az, mely a türelmetlenség elősködik. A békeségnek és türelemnek is határa kell hogy legyen.

Hogy megmaszlagosodott a társadalom, ez onnan van, hogy nagyon sok perverz cikk láthatott napvilágot. Ennek oka pedig az, hogy kiválóan a magyar hírlapirásít üzleti szempontok vezérlik, mert alacsonylelkű üzletemberek kezébe jutott ez. S mert manapság sok a szenzációra éhes felmúvelt ember, tehát jól jövedelmező ezeknek kielégítése. Izléstelen, erotikus irodalom és züllött társadalmi viszonyok egymással kapcsolatba hozhatók.

Ha nem akarjuk is, de a demoralizálást első sorban a szerkesztők türelmének kell tulajdonítanunk; habár el kell ismernünk a jellemes szerkesztők szétszórtan küzködő gárdáját is — mint fehér hollókat (ilyen is van) a feketék tömegében. De azoknak is oly óvatosan kell használniok műszereiket, hogy az írókkal s olvasókkal egybefűző kötelékét maguk el ne vágják. Pedig milyen önmegtágadó türelem kell ahhoz, hogy tisztességes szerkesztő a tisztességtelen irodalmi irányzattal s gondolkodásmóddal szemben nyílt harcot ne izenjen. Tisztelet az ilyen türelmetlenséggel szemben! Az ilyen türelmetlen szerkesztő kezéből kikerült lapot bátran nyújthatjuk gyermekeink kezébe, valamint az általa ajánlott irodalmi műveket. Mert már Jókai, Herezeg, Bródy, Petőfi, Porzolt műveiből is az ifjúság csak veszedelmet merit. Söt

Az öntudatra ébredező gyermeki léleknek az irányjelzője a szülői kéznek okos, tapintatos vezetése kell hogy legyen; a szülők lelki műveltsége, mint a vezéreszillag, melynek sugaras fényével kell életet nyerjen az ébredező, tapogatózó tiszta lélek.

Aztán később, röpülésre próbálkozó szárnyaknak az iskola adjon erős lendülettel biztos irányt, mindket nembe! ifjúságnak valósággal a verébe kell csepegtetni az erre hivatott és illetett egyéneknek, hogy az irodalom szeretete és áldozatkész pártolása nem fölösleges luxus, nem időpazarlás egy művelt, intelligens családban, hanem erkölcsi nivójának, belső értékének nyílt hitvallása!

Olvasva tanulni; tanulva olvasni!

Ige, melynek testté való válása teremtené meg az óhajtott, az igazi műveltség szülte ideális állapotokat, de amittől még olyan mesésen messze, messze vagyunk . . .

Ma még — valljuk meg egymás között őszintén — egy dűsan terített asztal láttára, mely roskadozik a jó falatoktól, mely „szem, száznak ingere”: több szem csillan fel nemes tűzben égve, mint valami komoly, tiszta szépségeket tartalmazó irodalmi terméknek az élvezete iránt.

Olvasni! olvasni, mert a jó könyv a lélek iskolája; addig és úgy olvasni, hogy minden egyennél beteljesülést nyerjenek Milton fenséges szavai:

„Mig szellemm forrja magát a test” . . .

## Az erkölcsi nevelés biztosítása.

(Krizsa Sándor tanító úr figyelmébe.)

Ezen a címen egy hosszú cikk érkezett hozzánk, valaszul arra az indítványra, melyet Kr. S. homoródalmási tanító tett az udvarhelyi tanítótestület közgyűlésén, hol azt indítványozta, hogy a vallásoktatásnak felekezeties színe törültessek az iskolákból, és a fiuk mindannyian egy — mondhatnók — felekezeti vallásoktatásban részesüljenek.

Lapunk terjedelme nem engedi, hogy az

a grammofonokból is. Söt az iskolás kis gyermekek kezébe adott „notiz”-ból is. Hát még a szülők által a pamlagon felejtett s gyermekkezébe került olvasmányokból. Milyen szép lehetne felvételeket lehetne megörökíteni olvasás közben egy-egy „szende” leányzáról is.

Ugyanek így vagyunk a színházal is, és pedig nemcsak a falvakban is szereplési viszketegből „mükedvelők” által terjesztett metelyt tekintve, hanem az úgynevezett ifjúsági előadásokat sem véve ki, ugyannyira, hogy finom lelkületű családok már ezt sem látogathatják. Mert részint a „tudós” felolvasók (a felolvasók mindig „tudósok”) mérgezik meg az ifjúságot egy-két oda nem tartozó kijelentéssel pl. a Terrer bacillus átültetésével, részint pedig a sasorrú szereplő „művészek” egy-egy Molière, Shakspeare darab előadása alkalmával ezen művekben előforduló sikanalós kifejezésével súlyt fektetnek arra, hogy ez jól érvényesüljön, amelyek után az aranyifjúság nyílt színen taposol meg; ami pedig szomorú képet vetit előre Magyarországi jövőjét nézve. Nem hathatnának-e oda a rendesen tanár felolvasók befolyásukkal, hogy egy-egy kifejezést elsimitassanak az előadokkal? Tessék csak lelkébe nézni az ifjúnak; az ilyen kultúra által teremtett gyümölcsöket vizsgálói; s folytatását látni ezen irodalmi művészeti megdolgozásnak a társadalomban.

A sajtó kezelőinek türelme sohasem gyógyított, sohasem adott életet. Pedig nagyon drága úgy a testnek, mint léleknek élete. Legyen

egész cikket leközzöljük, különben is a cikkben sok a személyeskedés és e miatt a cikkből csak a következőket adjuk:

„Kr. S. úr azt írja:“ óvakodni szándékunk a dogmatizáló neveléstől. De mert az egyéniség tiszta erk. nevelését érvényre kívánjuk juttatni, egyén és egyén között nem hitfelekezeti szintet kellünk különbséget tenni, nem j ó k a t h o l i k u s magyar embert, hanem katolikus j ó m a g y a r embert kell nevelnünk. Sürgetjük az államhatalmi, törvényhozási intézkedést munkakörünk kiszélesítésére abból a célból, hogy a hitfelekezetek se dogmatizálhassanak erk. nevelésük rendszerében; így a magyar állam területén minden iskola egy összhangzatos nevelési rendszerrel az erkölcsi nevelésnek összes vonatkozásaiban a magyar nemzeti állam erősítését szolgálhassa zavartalan módon.“

Felő, hogy a tervbe vett erk. nevelés nem azt az eredményt fogja felmutatni, a mit kíván Kr. S. úr, hanem annak ellenkezőjét. A tiszta erk. szép szó, de annak tartalmát csak a vallási igazságok, a dogmák, igen, a dogmák adhatják. Mert hát a dogma — bár gyűlölt szó — azért csak igazság marad, még pedig formába öntött vallási igazság. És minthogy ezt az igazságot Isten adta, az Egyház pedig formába öntötte, formulázta, így bármennyire is haragudjunk a dogmákra, azért a katolikusok megmaradnak az ő dogmáik mellett, és be fogják vinni, mert be kell vinniük a vallás-erkölcsi nevelésbe a dogmatizálást is. A katolikusok azonban nem csak dogmatizálnak, nem csak dogmákat tanítanak, hanem az életre is nevelnek. A gyermekeket tanítják imádkozni, de azután imádkoztatják is; megtanítják az engedelmesre és azt gyakoroltatják is: gyakoroltatják is az engedelmeséget a szülőkkel, tanítókkal szemben, később az egyházi és világi előljárással szemben. Így aztán a kath. hitoktatás a dogmák megismertetéséből és azok gyakorlati alkalmazásából áll. És ha Kr. S. úr arra törekszik, hogy „a magyar nemzeti állam erősítését szolgálja“ az erkölcsi nevelés, vajon elérhetőnek tartja ezt

azzal, hogy a katolikusoknak eltölttja az állam által a dogmatizálást? Én azt hiszem, hogy ezzel éppen az ellenkező eredményt érné el. Ha tíz-tizenkét millió katolikusot megsért az állam, minthogy a katolikusok inkább engedelmeskednek Istennek, mint az embereknek, felő, hogy a katolikusok és az állam közötti konfliktus nem szolgálja az állam „erősítésére“. De a nem katolikus testvérek sem igen sietnének az állam támogatására, ha az állam tőlük is elvenné a dogmatizálás jogát, és azt írná elő, hogy hittanórán Luther vagy Kálvin nem épen erkölcsi életet ismertessék a tanítók, a növendékekkel.

Ha az állam azzal akar jóbarátokat szerezni magának, hogy előbb őket érzékenyen lelkiismeretükben sérti meg, nem hiszem, hogy az ilyen barátság tartós legyen. Ha a tanítók azt akarják, hogy a magyar nemzeti állam „megegyeztetően“ dolgozzanak, akkor ne bolygassanak olyan kérdéseket, amelyekkel kartársait megbántják, maguktól elidegenítik; ne foglalkozzanak politikával, a mihez igazán semmit sem értenek, ne akarjanak tanácsot adni az államhatalom kezelőinek, mert higgyék el, összes kartársaim és közöttük Kr. S. úr is, hogy a tanképesítő jogot ad az elemi iskolás gyermekek tanítására, de nem ad jogot a miniszterek — akik valamieskével meg is többet tanultak és tudnak, mint mi — mondom, hogy a tanképesítő nem ad jogot a miniszterek oktatására.

Végül, ha már valaki mindenképen tanácsot akar adni a kormánynak, így gondolom — nem tudom, igazán nem tudom, csak gondolom — hogy jó volna előbb akár az udvari tanácsosi, akár a királyi tanácsosi, akár a miniszteri tanácsosi, akár v. b. t. tanácsosi címet megszerezni. De — és ezt már bizonyosan tudom, — a sokféle tanácsosok száma igen nagy, és a sok tanácsos közül sem mindegyiktől kérnek tanácsot.

vége tehát a türelemnek. Vágjon, ostorozzon minden szerkesztő különösen minden megmondatlan szülőt, nevelőt; s égesse ki az ifjú szivekből a hervasztó gyönyörök utáni vágyat. De ezt a cikket ne égesse el. Lehet, hogy legálább egynek hasznára fog valni.

Milyen vígan indult ez a csevegés — mondja valamelyik olvasóm — s olyan komolyra fordult, hogy türelmet veszít az ember. Köszönöm, hogy idáig kísért, s még jobban, ha neheztel. Bizonyára van oka erre. Ennek azonban a szerkesztő úr és én örülünk. S ha egy kissé elmékedik utána, biztosítom, hogy jó vége lesz az olvasóra. S még visszakíván engem. Pá! a vizionlátásra!

Érthetewfy.

### A Halley üstökös.

A Halley üstököséről lapunk utolsó előtti számában kibocsátott közleményünk általános érdeklődésre talált olvasóinknál. Alig mult el nap anélkül, hogy ne jöttek volna innen is, onnan is kérdészködő levelek, mikor és hol lesz látható ez az üstökös. Még inkább fokozódott ez a nemcs kíváncsiság most, hogy mindenfelől értesítések érkeznek a vártanlan fel-tünt 1910A-val jelzett új üstökös csillagról.

Még két titkár sem volna elég ahhoz, hogy erre a sok levélre választ adhasson. Ezért leg-

alkalmasabbnak találtuk, hogy az üstökösnek égi pályáját vázoljuk és feltűnési idejét itt leközzöljük. Mert mihielyt a csillag az égnek ismert tájain halad, bárki könnyen fölismerheti és kikeresheti a helyét, anélkül, hogy ez valami különös jártasságot kívánna a csillagászati tudományban.

Az üstökös csillag február hónaptól kezdve Földünk pályájának síkja fölé fog emelkedni. Látható lesz reggel, februárban és márciusban egészen perihéliumának (a napközélinek, mikor pályáján legközelebb jut el a naphoz) időszakáig, mely március hó 19-én fog bekövetkezni. De ezen időponttól fogva esti csillag lesz. Február elsejétől egészen május 18-ig a Halley üstökös és a Föld az egymással való találkozás felé haladnak. Május 18-án délelőtt az üstökös elhalad a Nap korongja előtt és — amit aztán igen bajos dolognak jósolnak, — felénk fordítja farkának a végső részeit s lehet, hogy épen május 18. napján fog áthaladni Földünk az üstökös farkának az atmoszférájában. Ha a találkozás megtörténik, akkor az május hó 18-án este 5 órakor fog bekövetkezni.

De hogy megnyugodjunk, valószínű, hogy minket alig fog érinteni ezen üstökös atmoszférának a felülete. Annál kevésbbé, mert ahhoz, hogy minket elérjen, számításunk szerint h u s z o n k é t é s f é l m i l l i ó k i l o m é t e r hosszúra kellene nyulnia az üstökös farkának.

### Levelezések.\*)

Szerkesztő úr szíves engedelméből hozzá akarok szólni a Közművelődés 1910. évi 1. számában történt felszólaláshoz, a segédkantori díjazást illetően.

A beküldő felpanaszolja, hogy a kántornak ott 2 K. 30 f. egy temetéstől a honoráriuma, s ebből 76 fillert kap a segédkantornak, „mi tanító i f i z e t é s e b e b e v a n s z á m í t v a“. Mi volna hát itt a zsinat teendője?!

Az egyházmegyei zsinat sem a terhet meg nem szüntetheti, sem a népre erőszakkal nem rakhat új terheket ott, hol a nép maga is földhöz tapadt szegény. Segédkantornak meg nálunk nem is rendszeresített állás és csak azért van egyes helyeken, hogy ezeknek a l a k a l m u k n y i l j e k m a g u k a t j ö k á n t o r o k k á k i k é p e z n i, s i d ő v e l j o b b j a v a d a l m a z á s t n e r n i! N e a 76 fillért tekintsek tehát az ilyenek, hanem azt, hogy idővel kántorok lesznek, ha magukat képzikily alkalmakkor. De ha ez terhükre esik, úgy télen ettől elmaradhatnak és a főkantornak maga is elvégzi azt. Nálunk pl. örülünk, ha csak kántor is volna a temetésen; de itt a pap maga végez mindent.

Mit végezzon hát idevonatkozólag a megyei zsinat?!

a) Mondja ki az egyházmegyei zsinat, hogy a p a p t é s k á n t o r i s t ó l a j á r u l é k k e r ü l e t e k s z e r i n t s a z e d d i g i s t o l a i l l e t é k f i g y e l e m b e v é t e l e v r e n d e z t e s s é k s n é m i l e g e m e l t e s s é k o t t, h o l t ö b b c e r e m o n i á t é s n a g y o b b s z o l g a l o t t k ö v e t e l n e k. A s t o l a r i s t á b l a z a t m i n d e n ü t t h a t ó s á g i j ó v á h a g y á s a l á b o c s á t t a s s é k.

b) Mondja ki az egyházmegyei zsinat, hogy t é l i i d ő b e n 4—5 k i l o m é t e r r e n e m a p a p, s e m a k á n t o r n e m k ö t e l e z t e t i k a h a l o t t a t e g é s z s e g e k o c k á z t a t á s a v a l e k i s é r n i, h a n e m z o r d i d ő

\*) E rovatban közlöttekért semmi felelősséget nem vállal s nem teszi magáévá mindazokat a Szerkesztő. Szívesen közöl mindent, ami nem sértő és személyeskedő, de a felelősség mindig a beküldőt terheli. Szerk.

Ez ugyan nem volna valami különös hosszúság; de mivel, — mint előbbi cikkünkben említettük, — a megfigyelések szerint az üstökös mindinkább erősken és fogy, hát így — vizsgálatunkra — nem fog minket elérni.

Január hó vége fele az üstökös látható lesz az égen a H a l a k csillagzatában, amely csillagképből nem fog kilépni egészen május hó 14-ig; sajnos, hogy amely mértékben közeledik a Naphoz, annál nehezebben lesz megfigyelhető: még pedig március vége felé és április egy nagy részében.

Május hó 16-án az égen a K o s csillagkép alá jut; május hó 18-án látni fogjuk nem messze a F i a s t y ú k t ó l; majd szaporán haladni fog az I k r e k csillagzata felé, melyeknek állását eléri május hó 21. és 22. közt, május 23-án a P r o c y o n csillag fölött lesz, amely a K i s K u t y á n a k l e g t ü n d ö k l ö b b c s i l l a g a: a hónap vége felé pedig teljesen eltűnik a szemünk elől.

Szíves olvasóink az itt közölt adatok alapján csillagász távcsövel, vagy akár valamely más jó erős messzelátóval könnyen megfigyelhetik a kíváncsian várt üstökös csillagot és mi halásak leszünk, ha megfigyeléseikről — esetleg rajzokkal is illusztrálva — lapunkat értesíteni meglőzötnak. Mindnyájuknak jó szerencsét kívánunk az üstökös vadászathoz!

(Kj.)

ben minden szertartást elvégezhetnek a halottasháznál és a község végén az utolsó háznál. A hozzátartozók onnan maguk szállítsák a halottat, ha csak külön nem díjazák a kantor fáradságát.

c) Mondja ki az egyházmegyei zsinat, hogy téli zord időben, mikor ez a papnak és kántornak egészségét kockáztatná, a temetői kápolnában nem köteleztetnek Requiemet szolgálni, hanem a templomban és iskola előtt végezhetik ezt egészségük kockáztatása nélkül.

d) Mondja ki a megyei zsinat, hogy a segédkantori állás tulajdonképpen nincs, mint ilyen szervezve, csak arra szolgál egyes helyeken, hogy az ügyesebb néptanítók magukat kántorokká kiképezék, (szükség esetén a kántort minden nehézség nélkül helyettesítsék.) s éppen azért a tanítói fizetésbe bele nem számítható, ami csekély díjat kapnak egyes temetéseknél, s ami hozzá még bizonytalan is.

e) Mondja ki az egyházmegyei zsinat, hogy az oly segédkantokok, kik szerény díjazásukkal és teendőikkel nem volnának megelégedve, a polgári tanítóképezdénél zene-tanári oklevelet szerezzenek, vagy egyetemünkön középiskolai tanári vizsgát tegyenek, s akkor ezeket a tanítóképző intézeteknél vagy a kath. középiskoláknál nagyobb fizetéssel fogja a főpásztor alkalmazni.

f) Végül kimondhatja az egyházmegyei zsinat, hogy téli zord időben, ha csak külön nem fizetik, a segédkantor egészsége kockáztatásával nem köteles a nagy temetéseken sem résztvenni; sem a menetet 3—4 kilométernyi távolságra elkísérni 5—10 fokos hidegben. Ilyenkor a hívek elégedjenek meg azzal, hogy a főkantort ott van és maga elvégzi a pappai mindent, vagy ő elkíséri temetőbe a halottat.

Talán ezt óhajtotta *Gorgius*, s talán ily határozatot várnak a helyenkint alkalmazott segédkantokok.

*Senex.*

## H I R E K.

### Társulatunk közgyűlése.

Az erdélyi római katolikus irodalmi társulat 1910. évi február hó 20-án, vasárnap délelőtt 11 órakor a gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium tanácstermében fölolvassal egybekötött évi rendes közgyűlést tart, amelynek tárgysorozata:

1. A közgyűlés megnyitása.

2. Emlékezés Ujjfalusi József dr. volt társulati elnök felett; mondja: Kőrödy Péter dr. székesegyh. kanonok.

3. Szentiványi Róbert dr. theológiai tanár fölolvassal „Több örömet” címen.

4. Titkári jelentés; előterjeszti Kárpiss János titkár.

5. Pénztári jelentés; bemutatja Kőrödy Imre pénztáros.

6. A társulati tisztviselők megválasztása.

7. A választmány kiegészítése.

8. Indítványok. — Olyan indítványok, amelyek a tárgysorozattal nincsenek összefüggésben, 24 órával a közgyűlés előtt az elnökségnél bejelentendők. (Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat alapszabályai 24. §. d.)

Az évi rendes közgyűlésre a társulat minden tagját, a fölolvassalokra az érdeklődőket tisztelettel meghívja.

Gyulafehérvárt, 1910. január hó 20-án.

*Az elnökség.*

\*

A közgyűlésre a társulat külön meghívót nem bocsát ki, hanem úgy a tagoknak, mint az érdeklődő közönségnek ezen hírlapi közlés meghívó gyanánt szolgál.

— **Választmányi gyűlés.** Az erdélyi római katolikus irodalmi társulat választmánya január hó 28-án, pénteken d. u. 5 órakor a gyulafehérvári főgimnázium első emeleti tanácstermében rendes gyűlést tartott. Kőrödy Imre pénztáros előterjesztette az 1909. évi számadásokat és az 1910. évi költségvetést; ezeket a választmány elfogadta és közgyűlés elé terjeszti a fölmentvény megadása, illetőleg jóváhagyás végett. A pénztár rovancsolását elvégezték. Az évi közgyűlést február hó 20-án fogják megtartani fölolvassal kapcsolatban. Kőrödy Péter dr. emlékezésedmond Ujjfalusi József dr. volt elnök felett, Szentiványi Róbert dr. tud. fölolvassal tart. A társulat új rendes tagjainak megválasztottak: Takó Albert lelkész Etéd, Waszilkiewicz Viktor dr. főgimn. tanár Brassó, Buzás Imre s. lelkész Ditró, Nagy Béla s. lelkész Gyergyóremete (aj. Soóthy Gyula szerk.) és Kamenyiczky Etelka tanítónő Sepsiszentgyörgy (aj. Kárpiss J.). A főiskolai hallgatóknak a lapot felelősen adják. A szerkesztő még bejelentette, hogy a második sajtópör folyamatban van és hogy a szerkesztő megkapta a m. kir. államvasuti szabadjegy igazolványt. A jegyzőkönyvet Tamási Áron, Zlamál Ágost és Héjja Kálmán hitelesítik.

— **Személyzetiek.** Főpásztorunk vasárnap este Budapestre utazott, hogy az egyházat érdeklő országos ügyek intézéséből kivégye részét.

— **„Feri bácsi” — nagy beteg.** Wartha Ferenc püspöki aktuárius már pár hét óta nagy betegnek fekszik lakásán. Főpásztorunk pesti utazása előtt ellátta őt az apostoli áldással. Imádkozunk érte!

— **Farsang utolja — szentségimádás.** Oltáregyesületünk február hó 6., 7., 8. napjain szentségimádást tart az apácáknak kedves fűtött templomában. A szentségimádás napokint 8 órakor lesz szt. misével, azonkívül 9 és 10 órakor is lesznek szt. misék; délután 5 órakor szt. beszéd és litánia lesz mind a három napon. Vasárnap prédikál Szporni János tanár, hétfőn dr. Vass Albert tanár és kedden Biró Ferenc káplán. A bennlakó nővendékek szébbnél szébb énekeket fognak előadni.

— **Rövid a farsang.** Az idei farsang — a bálozók szomorúságára — szokatlanul rövid, mindössze 34 nappal áll Karneval öfelségének uralma. A régi magyar szólásmod szerint a rövid farsangon a csunya és vén leányok kerül-

nek menyecske sorba, mert a házasulandó fiatal emberek nem érnek rá a válogatásra.

— **Papnevelőkben** a felévi vizsgálatok befejeződtek és pedig hetfőn a bölcseleti vizsgával. A rendes előadások február 4-én, pénteken kezdődnek.

— **A választásokról** is fujdogálnak a szellemek. Úgy értesülünk, hogy az intéző körök Lukács László darabont minisztert fogják felkérni a jelöltség elfogadására. Ismerve városunk rendíthetetlen hűségét a mindenkori kormányok iránt, nem esodálkozunk ezen a határozaton; csak azon esodálkozunk, hogy a mindenkor kormányok oly keveset tettek városunk köztisztasága, közegészségügye, rendezése, fejlesztése érdekében; esodálkozunk, hogy még a vízvezeték költségeit sem adományozták a városnak. Vajjon miért?!

— **Disztornázás.** A helybeli főgimnázium tornaköre vasárnap délután egy igen sikerült és kedves tornaestélyt rendezett gazdag és változatos műsorral. A testedzést a kötelező tornóról kivül is nagy kedvvel üző ifjúság szép gyakorlatokat mutatott be buzogánnyal, majd aztán a magas nyújtón. Voltak műszabadgyakorlatok, csapatorna három korlaton, guba, játék és svéd szabadgyakorlatok. Minden egyes mutatványban valóban bámulni lehetett a fiuk ügyességét, fegyelmzett testtartását s azt a különös élénkséget és jókedvet, mellyel feladatukat végezték. A közönségnek úgyszólván először volt alkalma gyönyörködni a svéd szabadgyakorlatok egyszerű, könnyed és szabatos bemutatásában. Ezekre még a leggyengébb szervezett tanuló is vállalkozhatik. Az egyetemes testedzés és egyenletes és fokozatos erőfejlesztés szempontjából ezek a svédgyakorlatok minden esetre előnyösebbek a bonyolult és nagyobb testi ügyességet kívánó szertornai mutatványoknál. A kitűnően vezetett disztornázás sikere Bihari Bela tornatanárnak érdeme, akinek önfeláldozó munkával s ritka odaadással sikerült elérnie, hogy az ifjúság a tornát már nem robotnak, hanem örömet nyújtó, élvezetes foglalkozásnak tekintti. Városunk intelligens közönsége zsúfolásig megtöltötte a tágas tornatermet. Kegyelmes főpásztorunk látható örömmel szemlélte a derek fiuk minden mutatványát. A tisztikar is szép számmal vett részt az ünnepen táborokukkal egyetemben. Az önkéntes adományokból a tornakör nemes céljaira 75 korona gyűlt össze.

— **A kath. legényegyesület** 1910. február hó 6-án este táncpal egybekötött szineloadást rendez a Vigadó nagytermében. Belépő-díjak: Erkeljegy, oldalszék és az első három sor: 1 kor. 60 fill. IV.—VIII. sor: 1 kor. 20 fill., a többi sorban: 1 kor. Állóhely 80 fillér. Felülfizetéseket köszönettel fogad és hírlapilag nyugtáz az elnökség. Kezdeté pont fél nyolc órakor. Színr kerül: Cifra iránomúság. Színmű négy felvonásban. Irta: Csiky Cergely. A darab hosszúságára való tekintettel kéri a m. t. közönséget, sziveskedjék pontosan megjelenni. Az előadás után tánc. Hisszük, hogy legényegyesületünk szindarabja és mulatsága a szokás szerint kitűnően fog sikerülni.

— **Az üstökös** nálunk pénteken jan. 28-án volt látható nyugati irányban a Vénusz mellett. Némelyek a magvát is látták, mások azonban csak hosszú s mindinkább halványuló farkában gyönyörködtek este 6—1/4-ig.

— **Városi hírek.** Takarékpénztárunk jan. 27-én tartotta évi közgyűlést; a gyűlésen leplezték le néhai dr. Ujjfalussy József arc-képét, ki az intézetnek sok ideig elnökgazgatója volt. Az új elnökgazgató Imet s. F. Jákó apátkanonok lett. Este nagyszabású társasva-

csora volt. — A vöröskereszt egyet báljáról kiküldött tudósítónk fog referálni.

— **Színlelőadás.** A Kath. Legényegyesület vasárnapi előadására nagyon folytak az előkészületek. A jegyek jó részét már lefoglalták. Nem csoda, hiszen a Cifra nyomoruságot látni kell, legalább ismerjük meg azok is, kiknek eddig fogalmuk sem volt róla. A személyekben egy kis változás esett. A jó öreg Bigner bácsit, aki eddig oly hűségesen kísérgette leányát a farasztó esti próbákra, már eltemették. Ennél fogva az Eszter szerepét másnak kellett vállalnia. Az elnökségnek erre a szerepe sikerült megnyernie Pák Mariska kisasszonyt s így a darab előadása elé méltán nézhetünk a legnagyobb várakozással. Toszt Erna és Olga szerepét B a k ő Erzsike és S e m s c h Józefa vállalták.

— **Kitüntetés.** Ő felsége a király, Fucik Gyulának, a 86-ik gyalogezred népszerű karnestérének legújabb művét „S a l v e I m p e r a t o r” indulóját elfogadta, azt a családi hitbizományi könyvtárba bekebelezni és neki a legmagasabb köszönetét nyitvánítani rendelte el.

— **Felelet az újságoknak.** Nem nálunk történt, mi még ennyire nem vittük. Mexikóban egyik egyházfaló újság a csodáknak a lehetőségéről tett gunyolós megjegyzéseket. Az érsek maga fölszólt: egyik szent beszédében az újság ellen és arra hívta föl hiveit, hogy hitüköt el ne tántorodjanak és az ilyes firkasz bőleseit vessék meg. A megszorult újságnak azonban segítségére sietett két két hasonzórú lap. A katolikusok erre mind mivel feleltek? Mind a három újságot kerütek, visszaküldtek. Sok házra meg egy lapot ragasztottak e fölirással: Ebben a hában semmifele istentelen újságot nem fogadnak el. Ilyen feleletet kellene nekünk is adni.

— **A villanyvilágítás** a várban csak telt hold mellett használható. Megkerdeztük, miért van minden utcában csak egy lámpa s az is csak ötös körtével. Azt felelték, hogyha nappali világosság volna, nem lehetne a csillagokat a csillagdából látni.

— **A népszövetség** csoportvezetői dr. F e j e r Gerő igazgató elnöklete alatt jan. 29 en este gyűlést tartottak. A gyűlésen több eletedre való eszmét tárgyaltak és a hangulatból ítélve a gyulafehérvári népszövetségi csoportok nagy munkát fognak végezni.

— **Jó jel.** A Református Szemle január 28-iki számában örömmel regisztrálja, hogy egyetemes egyházuk vezérémberei és egyházhatóságai mind jobban és jobban szallanak sikra református népiskoláiknak az utóbbi időben mondhatni divatosá vált államosítása ellen. Mi is örömmel regisztráljuk e hirt, mert, bár ugyanazon Református Szemle szerint „napjaink protestantizmusa kezd fölöttébb nagy mértékben gerinctelen lenni . . .”, bár „napjaink protestantizmusa már nem vállalkozik arra, hogy a kultúra faklyáját vigye”, bár „napjaink protestantizmusa elavult nézetek vesszőparipáján nyargal”, mégis többre becsüljük a keresztény alapon álló valláserköltés nevelést is, mint a vallási és erkölcsi igazságoktól megfosztott vagy éppen azok ellenére keresztül vitt nevelést.

— **Ady Endre a szent Antal estélyen.** Egy műsoron olvastam, hogy egy joghallgató a régi keresztények felebarátszerető, szegényeket istápoló életének ezen hangulatos megnyilatkozásánál az adakozók lelkét éppen az Ady válogatott költeményeivel igyekszik megvallásabb meggyőződésbe rángatni. Azt ugyan nem tudom, melyek lehetnek ezek a distinguált versikék, de fölösleges is, ha ismerjük az Ady költészetét, mert egy bizonyos: őszentős költészet, a tisztán emberies, érzékes érzéseinek

dalba foglalása nem lehet tápláléka kath. léleknek, sőt senkinek, akinek világnézetében benne van az erkölcsi elem is. Ady már mérlegelve van és ellátta jelzésekkel is. A sok közül való ez az egy néhány is, amit érdekesnek tartok felémíteni, hogy a fogadalomalakítás is annál könnyebb legyen. Különösen a K ő s z e g i László cikkere utalok. (Élet II. évf. 4. szám. — „Az igazság Ady körül” —) . . . „Erős példa erre a — Várás a Tavaszknnyóban —, mely vers a költő sexualis esődjé — tájkép parádeval”. — „Basa ambiciók”. . . . A nemi nekirugaszkodás nála találja meg Csimboraszját a poézisben . . . stb. Ezek mindolyan jegyzécskék, amiket érdemes felismerni az arcon, mielőtt — talán jóhiszemű hallgatók elé vezetjük e „nagy szemű” legényt. Ilyen legényekkel nem szokás kath. függönyök elé állani, aki ott ül az Isten balján, mint jó maga mondja s elővezeti azt az ékes menyasszonyt is, ha mondjuk, aki utca rongya . . . „kitagadott ceda”. . . Hát ez bizony a barátai szemében egy kis „isteni rakoncátlankodás” — ami fölött diszkrétan mosolyognak az értelmesebb barátai is a nyírt bajuszka alatt és a sápad arcájú jogász gyerekek, talán élvezettel szavalhatják, de mi s velünk számtalan ezer, akinek az életelfogása nem a testben magasul ki; semmi esetre sem engedjük Ady-ot még csak közel se ahhoz a meggyőződéshez, amelynek gyökérszála meg a szorakozásban is csak a nemeset szívják magukba. Azoknak az estélyeknek misziója van. Örülök lelkesedésüknek, de kérem, hogy Ady-ot és prófétáitól fussanak. És újra tiszták lesznek a szent Antal-estélyek. A nagy urak és főnyes hölgyek között lelkére könyezhetik újra a kisvárosi egyszerű néni is a hárszékendője alatt, mert hisszük, hogy az Ady legény és hűres követői innen messzi mentek a műveltebb érzésük köze, a nagy magyarok köze — „káromkodni vagy fűtyörészni”.

— **Rászedett családok.** Mai nap gyakran hallunk és olvasunk képhamisításokról. Sok szomorú pörnek kepezik érdekes tárgyát. Sajnásgos, hogy a bíróságok rendszeren a festőművészt sújtják és sohasem a műkereskedőt. Hol itt az igazság?! Meglátjuk, ha a két csalónak eljárása közt párhuzamot vonunk. A j o g á s z o k ezt sohasem látják, annál jobb, ha mi be tudjuk látni.

Fölteszük a kérdést: miért hamisít a festő? Azért, mert szegény, mint a templom egere és nincs betevő falaja. Eljárása kétség kívül család. De lehet még egy más mentő körülmény is. Mit vesz a mai műpartoló közönség? Régi mesterek művei után ahitozik. Pedig ezeknél sokszor minden tekintetben kiválóbbak a maiak. Nagy nevéket vásárolunk mégis. Ezért gúnyból hamisít sokszor még a jelesebb művész is. Közben így gondolkozik: ha szép és jó képet akarnak venni az emberek, hát ezt nálam is megtehetik, és mivel nevéket vásárolnak, nos én oda rakhatom a festmény alá a kívánt nevet. Ez a művészet ironiája. Mert egy név sokszor százszorosára-ezerszeresére emeli a képnek értékét.

A nyomor és dillettáns kicsénylés mellé oda áll még a bibliai csábító. Hát ez ki volna más, mint a k é p k e r e s k e d ő. Ez a derék és becsületes férfiu fontoskodva belép a műterembe, nézi a kész műveket, fejet rázva hangoztatja, hogy a vásárlók csak a régi mestereket, a nagy neveket keresik. Mikor ismét jó, már ott diszlik elötte egy hűves név. Panaszokdók a nehéz időkről, rossz üzletről, — és a dicső nevet pottom áron megveszi.

Már most miért vette meg? Vagy mert eleve nem hiszi, hogy a kép valódi és lelki szem előtt látva a nagy összeget, melyet a fes-

tőnek lerótt néhány száz bitang koronával remél megszerezni, engedí, hogy őt a művész mintegy lóvá tegye. Így nyilván szándéka, hogy a festményt a legközelebb kínálkozó vevőnek borsos árért valódi gyanánt a nyakába varrja és ezzel a megszorult művésszel szemben, kitől nevetséges árért vásárolta, a legutálatosabb uszórának a szerepét játssza.

Ezt juttatta eszünkbe egy jóhírű, szegény bajor festőnek az esete, akit most egy 350 M.-ért eladott R e m b r a n t meg egy 500 M.-ért adott D ü r e r hamisítványért a törvény elé állítottak és biztosan a tömlőbe vetnek, — míg a képkereskedők, — ezek a becsületes és derék emberek, akik ezeket a híres neveket az említett abszurd áron megvették, — szabadon járnak-kelnek és köztiszteltnek örvendenek.

Nos, ezek a szegény festőművészek a r á s z e d e t t e s a l ó k.

— **A kolozsvári tanárkör legutóbbi gyűlése.** A gyűlést G á l Kelemen Dr. igazgató, h. elnök vezette. A kör örömmel vette tudomásul, hogy K ő r ö s y György dr. a dési állami főgimnázium igazgatója tíz éven át szerzett nevelői és oktatói tapasztalatairól fog beszámolni egyik közelebbi ülésen. E n d e s Miklós dr. törvényszéki bíró legközelebb előadást tart a kör gyűlésen a fiatalkori büntetésekről. P á l f i Marton főgimn. tanár „A kolozsvári nevelői körrel” című felolvasásában érdekesen emlékezett meg azon nevelői körrel, melyet még 1846-ban néhai B r a s s a i Sámuel alakított lakásán a helybeli tanárokkal és tanítókcal. A kör alakításának eszméjét N a g y Ferenc tanár vetette fel először Pestalozzi születésének 100. évfordulóján. Majd L á s z l ó Gyula főgimn. tornatanár „Milyen legyen ifjúságunk testi nevelése” című becses értekezést tartott. Rámutatott a különféle sportok veszedelmes túlhajtására, az orvosok és szakferfiak nezeit. Az okszerű tornatanításnak kell alapul szolgálni a sportok helyes irányú gyakorlásánál. Az ifjúság testi nevelésében szerinte a tornára kell főszólyt helyezni. Majd kimondotta a kör, hogy ezen fontos kérdéssel meg foglalkozni fog a játszóhelyeket és tornatereteket illetőleg. R i g l e r Gusztáv egyetemi orvos-tanár elnöklete alatt és orvosokból és tanárokból álló bizottság előzetes munkája után a kör megkeresi a várost, hogy tornahelyről, egészséges játszótérrel gondoskodás történjen.

— **Kiállítás Kolozsvárt.** Február hóban nem mindennapi élvezetben lesz része Kolozsvárnak a közönségnek. N e o g r á d y Antal, mintarajziskolai tanár, a jeles festőművész rendezte a képkiallítás. A központi szálloda tulajdonosa, N a g y Gábor az emeleti kis termet szépséggel bocsátotta rendelkezésre. A másodszakra jelesebb képeit állítja majd ki a művész. Neogrady képeinek annyi illusztrációja jelent meg már, hogy éppen ezért mindenki örömmel nézheti meg a művész kiállítását. Képeiben ötletes és sajátosan jellegzetes. A művész által személyesen rendezett kiállítást bizonyára minden műértő és művészetkedvelő élvezettel fogja megtekinteni.

— **Az alkoholelles egyesület sorsa Kolozsvárott.** Másfél évvel ezelőtt alakult meg az Országos Alkoholelles Egyesület kolozsvári csoportja. Egy idő óta hirt sem hallunk róla. Az egyesület ezen állapota bizonyára összefügg az egyesület egyik alapítójának és titkárnak távozásával. Most olvassuk, hogy K r i s t ó f Domokos a volt titkár, jelenleg a D. M. K. E. nevelőintézetnek tanulmányi felügyelője Szegeden, az „Alkoholizmus és iskola” címen egy

érdekes felolvasást tartott, melyről a lapok nagy elismeréssel szoltak. Ebből is látható, hogy egy ember is mit tehet egy egyesületben és éppen azért senki se kicsinyelje saját egyéni tevékenységét, ha talán néha egyedül is marad valamely jó ügy érdekében.

— **Felolvasás az új állattani intézetben.** A napokban ritka szellemi élvezetben volt része a kolozsvári intelligenciának. Egyrészt megtekinthette az új állattani intézetet, mely most Kolozsvár egyik büszkesége, mint az új egyetemi könyvtár, másrészt hallhatta a Páthi István egyetemi tanár felolvasását a nagytöltő üvegen látható csodálatos kis világról. Megtanulhatta a hallgatóság, hogy Isten bölcsesége és mindenhatósága éppen úgy ragyog elő a csodálatos szabad szemmel nem látható "kivilág-ból", mint az órási méretekkel bámolatba ejtő makrokosmoszból.

— **A nagyszombati kath. legényegyesület** folyó évi február hó 6-án, vasárnap, a társaság ház nagy termében humoros farsangi dalestélyt rendez. A zenét a helyi 2. számú gyalogezred zenekara szolgáltatja.

— **A szovátai székely ifjuság** f. évi jan. hó 22-én és 23-án előadással egybekötött táncmulatságot rendezett. A f. év január 1-én Gázda alesp. pléb. elnökele alatt megalakult „Rkath. Ifjúsági Egylet” könyvtára javára előadták Géczy István „A gyimesi vadvirág” című 3 felv. népszínművet. Az előadás — tekintettel a körülményekre — várakozáson felül sikerült és ezt az ifjúság lelkes és kitartó munkássága mellett Kelen János ifj. rk. tanítónak lehet köszönni, ki fáradságot nem ismerve, a próbákon mindig jelen volt s az előadásokat is rendezte. A kiadásokon felül az egylet javára 60 K. tiszta jövedelem maradt meg, s ezt a szép anyagi sikert a székely lakosság és az értelmiség közös buzgó partfogásának köszönhetjük. Ha az ifjúság minden szép és nemes iránt oly lelkesedést fog tanúsítani a jövőben is, mint minőt most tanúsított a színelőadás és bál iránt, biztos reményünk lehet arra, hogy az életbe léptetett „Kath. Ifjúsági Egylet” megtermi áldásos gyümölest.

— **Csiksomlyón** jan. 29-én a Mária-társulat nagy sikerrel és érdeklődéssel adta elő Ney K. „Morus Tamás”-át. Az egész előadásról bővebben a jövő számban hozunk referátát; a mostaniból helyszüke miatt kimaradt.

— **A csikszentmiklósi egyháztanács.** Domokos János csikszentmiklósi kántort, ki túlkorossága miatt az erdélyi kántorok nyugdíjintézetébe felvehető nem volt — 30 éves buzgó szolgálatának elismerésül az egyházközösség pénztára terhére szükség esetén nyugdíjban, özvegyét segélyben fogja részesíteni, miért a nyilvánosság előtt is halás köszönetet mond a megjutalmazott kántor.

— **A karcfalvi községháza** nagytermében folyó évi február hó 6-án (vasárnap) tombolával egybekötött táncmulatságot rendeznek a karcfalvi, jenőfalvi és dánfalvi buzgó hölgyek.

— **Egyik boldogult felsőcsiki kántorról** hallottam e kedélyes csekélységet.

Összetalálkozott az esperesével.

— **Hogy vagyunk kánt' uram?** — szolt a tipikus székely megszólítás.

— **Kinlódunk méltóságos főesperes úr,** — nem igen halnak.

Pár hónappal később ismétlődik a kérdés:

— **Hogy vagyunk kánt' uram?**

— **Közszönm méltóságodnak, jobbadán.** Halogatnak; halogatnak.

— **Bougaud „A kereszténység és korunk”** c. műve ismét kapható. Már sokan és sokszor keresték megvételre a híres autopiát, de még

antiquariusknál sem lehetett találni. Most veszszük az öröndetes hírt, hogy újra ki fogják adni a híres művet, még pedig Pécsen. Az egész mű öt kötetben jelenik meg. Füzve 20 K. lesz az öt kötet ára. Jelentkezni már lehet „Müller e Károly karkaplan Pécs” címen. Penzt most nem kell küldeni. Csak az első kötet megjelenése után. A jelentkezés megrendelésnek vétetik és kötelező erővel bír. Tanulók 16 K. kedvezményes áron kapják. Tizenkét megrendelés után gyűjtőknek tisztelet példány.

— **A bevándorlók sorsa Braziliában.** Közép és Dél Amerikában, de különösen Braziliában csak nem javul a bevándorlók helyzete, mint ezt a legújabb leleplezés is igazolja. Pár hóval ezelőtt vagy 600 német munkás vándorolt Braziliába Hamburgból, vasúti munkára szerződve. A szerződés három dollár napi bert kötelezett. Braziliába érkezve, a társaság ügynökei közölték velük, hogy nem fizethetnek többet két dollárnál, s amikor ebbe beletörődtek, hajóra ültették és a Madeira folyón ösrengetegekbe szállították. Az utazás alatt igen sokan megbetegedtek. Orvos nem volt a hajókon, sem gyógyszer. S a súlyosabb betegeket egyszerűen a vízbe vetették. A vasútépítés színhelyére már alig két százán érkeztek. Az egészségtelen éghajlat és sok nélkülözés már útközben megölte a szállítmány nagyobb részét. A munka alatt fegyveres rendőrök álltak a hátuk mögött, akik a kimerült munkást botütésekkel kényszerítették a munka folytatására. A német munkások csakhamar megszöktek, de menekülésük közben sokan a vízbe fulltak, többeket a vad benszülöttek öltek meg, úgy hogy hatvanan kerültek vissza elve a hajójukba. A dolog nyilvánosságra jutott s nagy felháborodást szült Németországban. A közvélemény s az egész sajtó megtorlást követel s a német külügyminiszterium foglalkozik most a dologgal.

## IRODALOM. MŰVÉSZET.

\* „Nagyasszonyunk” VI. évf. 9. száma.

Átlapozva a „Nagyasszonyunk” 9. számát, lehetetlen, hogy meg ne ragadják figyelmünket képeinek, illusztrációinak művészi kompozíciója. Tartalmi értéket nem bíraljuk. Felül áll az a kritikán, hogy mi a programja? Szükségtelen fejtegetni. Elég, ha olvassuk a címlapján: A női Mária Kongregáció képes szépírod. és ismeretterjesztő folyóirata. Ez kész program. Üde színe kerte a „Nagyasszonyunk”; ahol a virágot, illatot, napsugarat és életet; lemosolygó kék egetek boldogságba ringató dalt és harmóniát kereső leányszívek megtalálhatják azt. Különösen ajánljuk a polg. és felsőbb leányiskolák figyelmébe. Megjelen havonként kétszer Győrött Káptalándomb u. 18. sz. Ara egész évre 4 kor. — Nagyszében—Brassó—Gy.—Szt.—Miklós stb. stb. Nagy arra a kath. leányiskolák száma, de jár-e a „Nagyasszonyunk”? Kérjenek mutatóvány számot.

\* „Kis Pajtás” az apró gyermekek legjobb pajtása. Minden héten bekopogtat. És a gyermekek, kicsi lányok, fiucskák örömtől sugárzó arccal, csillogó szemekkel körül fogják és hallgatják Csöppike Csanika szép meséit, tanulságos elbeszéléseit, csengő-bongó verseit. Tesék elolvasni Csöppike Csanika képes lapjának 20. számát, milyen sok kedves és élvezetes apróság van benne. — Melegen ajánljuk a főtiszt. hitoktató urak, elemi iskolákat vezető tanítók és irgalmas nővérek becses figyelmébe. Mutatóványzámot is szívesen küld a „Kis Pajtás.” Budapest VII. Thököf u. 16. sz.

### Szerkesztői üzenetek.

**Senex.** Ismétellen üzenjük, hogy a leányzó — az egyházmegyei zsinat — sem nem halt meg, sem nem alszik. A zsinat előreláthatólag 1911-ben lesz megtartva. Így tehát a szemre-hányó sorok időszzerűtlenek és — élesek.

**F. E.** Ha van intenció, küldök, ha nincs — ne tessék meg választ is kérni, arra már igazán nem vagyok berendezve. Jelenleg egy sincsen.

**Désakna.** Most nincs. Csak éljen a diszpenzációval — önök lehet — kérdés nélkül is. Bizony régen irt — sokan vannak úgy — voltak egy ideig s végkép elhallgattak.

**D. F. Budapest.** No már itt nagy hiába van, már t. i. „Egyedül csak őt”-ben. Így nekünk nem szabad írni: „a levelírás után letérdelt a szoba falán függő Jézus képe előtt — s mohány megragadá a fegyvert, — egy erős durranás” s a hős ott fektet a padlón; még jó, hogy előbb meg nem győntalta. — Nem szabad az olvasók lelket összekuszálni ilyen keresztcsókólo öngyilkos történettel. Kivételesen visszaküldöm. A másik nagyon prédikáció.

**W. F. A.** Csak tessék folytatni, sorát ejtem. Köszönet.

**Fucik Gy.** Ön azt írja levelében: „tisztelője” — vajjon hol találkoztunk mi? Szívesen.

**G. D. A.** Felülírtéseket nem közölhettem, arra igazán nincs hely. Maskor is tessék küldeni. Üdvözlöm a tanár úrral együtt.

**P. M. Ó.** A cikk igen hosszú; máskor rövidbebbet és kevésbé személyeskedőt kérek. — Most ennyit a cikkből.

**Egy köztűz.** Lám, milyen jó a fészülés és kihagyás! Ezt ezentúl is szigorúan megteszem.

**Csodarabbi Kolozsvárt.** Tudomásul vesszük, hogy ott a Széchenyi-téren 16. sz. alatt lakik a csodarabbi s jövendőlélebből naponként 60—70 koronát keres. De igazán erről külön cikkben nem foglalkozunk.

**Infanteristának.** Bocsánat, de az a cikk megsemmisült, idezem becses sorait: „Nem szeretem a hírlapi kerdőzést — én sem. „És most beke velünk” — úgy legyen.

**B.** Nagyon veszedelmes játék, ha az oltáregylet táncmulatságot rendez, rendez pedig hagyó kedden este, — hiába a kiírás, hogy tanc ejfelj. Az oltáregylet nem olyan társadalmi egylet, mint a többi.

**Szl. Csiksomlyó.** Sajnos most lekészt, a jövő számba hozza.

**Nem tudjuk . . .** Erről lekészt, a jövő számat illetőleg intézkedtem. Már ki volt szedve az egész, mikor ez megerkezett. Üdv.

Sz. 1061—1909. vhtó.

### Árverési hirdetmény.

Atulított bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a budapesti kir. törvényszéknek 1909. évi 11469/1. számú végzése következtében Dr. Fodor Imre ügyvéd által képviselt ifj. Fleischer Zsigmond javára özv. Goosz Dániel ellen 257 K. 44 f. s jár. erejéig 1909. évi okt. hó 23-án foganatosított kielégítés végrehajtás útján le- és felülfoglalt és 2095 kor. becsült következő ingóságok, u. m.: bőrúru ezikké nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a gyulafehérvári kir. járás-bírószág 1909. évi V. 1174. számú végzése folytán 257 kor. 44 fill. tökévetelés és jár. erejéig, Gyulafehérvárt alperes üzetében 1910. évi február hó 5-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitűzték és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LXI. t. c. 20. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Gyulafehérvárt, 1910. évi január hó 19.

G e r m á n. kir. bir. végrehajtó.

# A Batthyány-intézet közleményei.

## Daniel Imre „Diarium“=a.

(Folytatás.)

(Cont. pag. 11.)

VII.

Dominica II-da Adventus missa apud Patres Capucinos celebrata, spectata(ue) aliquamdiu Urbe, ubi Viaticum ad infirmum à Sacerdote pluviali induto deferri, primum vidi, continuavimus iter, atq(ue) ad Stationem V e l d e n pro prandio advecti, magnam rusticorum Turbam prope Diversorium confluentem spectavimus, Nos scilicet à Caesareo comitatu esse opinantium. Suam igitur nonnulli operam in ejuugendis equis depositis pileis conferebant; ipso etiam Postae Magistro Nos de comitatu Imperatorio praecurrisse existimante.

Pag. 12.

Civitatem Villach, una Postà inde dissitam, circa horam 3-tiam pomeridianam attingentes, stupuimus ad ingentem hominum multitudinem in ejus foro congregatam, quae à matutino tempore illic in Caesaris expectatione subsistebat. Cursore repetitis tractibus tubam suam ad ingressum Urbis inflante, ibi rursus prae Caesareis hominibus habebamur. Cingebatur Currus noster rusticorum aperto capite stantium multitudine. Hic ipsi plane equi helici instructi, qui ad Caesareos currus illico adplicandi essent in forum è stabulis protracti fuerant. Vix ad domum Postalem substitimus, ab uno officialium deposito petaso ad currum Nostrum advincante, interrogabamur, an Augustus Caesar procul adhuc foret? Nobis confessis, Nos de Caesaris comitatu nequaquam venire, pileum ille protinus capiti restituit. Juncti deinde equi è praeparatis recentes. Nobis deinde consilium suggestit, ut nocte etiam progredieremur, ne superveniente Caesare, in defectu equorum, alicubi diuturniores moras trahere cogereur.

Paruum consilio. atque post confectas duas Postas, S. Paternion et Spital caenulamq(ue) in hac posteriori hora 8-va sumptam, luna elegantissime splendente, sed frigore supra modum vires suas exerente, totam noctem in itinere exegimus, octo miliarium spatio emenso, (In marg.: postalibus) S a x e n b u r g. G r e i f f e n b u r g. D r a b u r g in transeursu habitis. Dies sequens bene

Pag. 13.

illuxerat, horamq(ue) octavam sonuerat, quando ad elegans Oppidum L i e n z, in Comitatu Tyrolensi situm adplulimus.

VIII.

In L i e n z igitur, die Virgini sanctissimae sine macula conceptae sacrà, apud Patres Carmelitas Sacrificium Missae peregi, sumptoq(ue) jentaculo, ad M i t t e r w a l d pagum, duobus hinc miliaribus dissitam, prandii causa tetendimus. (In marg.: In Tyroli sacerdote Oblationem Hostiae, et Calicis intra Missam faciente, à Ministro campanulae pulsu populus admonetur. Pulsabat etiam Minister meus.) Pro piparo prandio modicum quid solvimus. Levi enim pretio in Tyroli vivitur. Dulce rubrum vinum, Ménesiensis Hungarico sapore multum simile, nobis adpositum est. Hucusq(ue) septenariorum usus currit, exinceps hoc nostrae monetae genus non acceptatur. Mira apud Tyrolenses vestitus ratio: Viri aequae, ac faeminae virides (In marg.: undaqua(ue) demissos) petasos capitibus suis adponunt. Mulieres ad haec purpureis Tibialibus utuntur, colorem Cardinalitium imitantibus. Tegunt etiam Viri floccosis vittis albi coloris sua capita, mulieribus caeruleis color praepacet.

Eodem die post prandium quattuor Postales stationes Sillian, N i e d e r d o r f, B r u n e g g e n, et V i n t e l v o l a n t i u m in modum emensi sumus. Hoc postremo loco, qui juribus Principis Episcopi Brixiensis obnoxius est, in cubiculo ventis australibus exposito, sine ullo igne pernoctavimus. Nulla in Tyroli aqua penes vinum praebet, nisi expresse petatur; ab ancillis autem, quae vicem K e l l e r o n u m obeunt, continuo in pocula vinum effunditur, mox lagena iterum sine nova

Pag. 14.

petitione vino repletur, atq(ue) hospitibus liberaliter offertur. Monueram ego ancillam coenae inservientem, ne tam officiosa in replendis poculis, novisque lagenis propinandis foret!

7-én.

(A tizenegyedik old. folyt.)

Advent második vasárnapja volt. Miután a kapucinus atyáknál elvégeztem a szent misét, megtekintettem kissé a várost. Ott láttam először, hogy a szent Utravalót vivő pap palástba öltözve ment a beteghez. Utunkat folytatva délre, V e l d e n állomásra érkeztünk, a hol a fogadó körül nagy csapat parasztot láttunk összegyűlve, akik azt hitték, hogy mi a császár kíséretéhez tartozunk. Néhányan levett kalappal segítettek a lovakat kifogni s maga a postamester is azt tartotta, hogy mi a császári kíséret tagjai vagyunk s előre siettünk.

12. old.

Mikor délután három óra tájban V i l l a c h városába értünk, mely onnan egy postányira van, csodálkoztunk a piacra gyűlt rengeteg sokaságon, mely reggeltől fogva álldögált ott s várta a császárt. Minthogy kocsisunk a város bejáratánál ismétetlen kürtjébe fújt, ott is császári embereknek tartottuk bennünket. Fogatunkat egy csoport paraszt állta körül hajadon fővel. Itt még a lovakat is fölkantározva kivezették már az istállókból a piacra, hogy tüstént a császári hintók elé foghassák. Alighogy a postaépülethez értünk, egy postahivatalnok levett kalappal közeledett kocsinkhoz, kérdezve, vajjon a császár öfelsége messze van-e még?

Mikor bevallottuk, hogy bizony nem tartozunk a császár kíséretéhez, rögtön fejére tette süvegét. A készenálló lovak közül azután pihenteket fogtak be. Majd azt tanácsolta, hogy éjszaka is utazzunk, nehogy — ha a császár utól ér — lovak hiányában valahol hosszabban legyünk kénytelenek időzni.

Köveztük a tanácsot és miután S z. P a t e r n i o n és S p i t a l állomásokat elhagytuk, s az utóbbi helyen röviden megvacsoráztunk, ragyogó holdfényben, de rendkívül átható hidegben egész éjjel utazva 8 mérföldet tettünk meg, futtában érintve S a x e n b u r g, G r e i f f e n b u r g és D r a b u r g postaállomásokat.

13. old.

A következő nap jó világos volt már s nyolcat ütött az óra, midőn a Tirol grófságban fekvő Lienz nevű csinos városkába értünk.

8-án.

A Szepőlételen fogantatás ünnepén Lienzben mondottam a kármelita atyáknál a szent misét s reggeli után az onnan het mérföldnyire fekvő M i t t e r w a l d községbe igyekeztünk ebédre. Tirolban, szent miseközben, midőn a pap a kenyeret és a bort felajánlja, az oltárszolga csenditással figyelmezteti a népet. Az én minisztránsum is csöngtetett.

A bő ebédért édeskeveset fizettünk, mert Tirolban olcsón lehet élni. A magyar ménesi horizéhez nagyon hasonló édes vörös bort tettek asztalunkra. Eddig elé a hetes\*) járta, ezentúl a mi pénzünket nem fogadják már el.

Csodálatos viseletük van a tiroliaknak. Férfiak és nők egyaránt lehajlott karimájú zöld kalapot tesznek fejükre. A nők ezenkívül bíbor piros harisnyát viselnek, mely a kardinális színhez hasonló. A férfiak fehér bojtos főkötőt is hordanak, a nők inkább kedvelik a kék színt.

Az nap ebéd után mintegy repülve haladtunk át négy postaállomáson, S i l l i a n o n, N i e d e r d o r f o n, B r u n e g g e n e n és V i n t e l e n. Ez utóbbi helyen, mely a brixeni herceg-püspök főnhatósága alá tartozik, egy délre nyíló fűtetlen szobában háltnak meg. Tirolban a borhoz nem szokás vizet adni, ha csak külön nem kéri, a szolgálók pedig, kik a pincérek szerepét töltik be, folyton bort öntenek a poharakba, azután a palackot újabb

14. old.

rendelés nélkül ismét megtöltik és előzékenyen a vendégek elé adják. Intettem is a vacsoránál felszolgáló leányt, hogy ne legyen olyan kötelességtudó a töltögetésben és a borföladásban.


\*) „Hetes“ latinul septenarius, régi magyar pénzem, mely hét krajcárnak felelt meg. L. Bartal: A magyarországi latinság szótára.

ALAPÍTTATOTT 1848-BAN.

ALAPÍTTATOTT 1848-BAN.

# Melczer Gusztáv

viaszgyertya, szappangyára NAGYSZEBENBEN.

Ajánlja elismert legjobb temp-  
lomi gyertyáit minden kívánt  
nagyságban viaszból, stearin-  
ból és ceresinből. 

Számos elismerő levéllel rendelkezik.

Kedvező fizetési feltételek.

## Bérmálási lapok, Bérmáltak anyakönyve,

A bérmálás szentségének -  
szertartása s minden más egy-  
házi hivatalos nyomtatványok  
nagy készletben kaphatók:

## Papp György

könyvnyomdájában

GYULÁFÉHÉRVÁRT.



Alapított 1840-ben.  
1890-ben állami ezüst-  
éremmel kitüntetve. . .

### Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott  
haranggyár, ARAD,  
Rákóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak elő-  
revaló meghatározásával

**saját találmányú cs. és kir. sza-  
badalmazott harangjait**, melyekkel  
igen tetemes súly és armektakarítás érték el-  
p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 kg. súlyu  
harang hangja egy más régebbi szerkezetű 460  
kg. harang hangjával egyenlő.

**A legújabb ingó rendszerű for-  
gatható vasharang felszerelést**, melyek,  
a tornyot nem rázkódtatják, járások oly könny-  
nyed, hogy egy gyermek is több harangot  
huzhat egyszerre.

Régi harangoknak ilyen forgatható könnyen huz-  
ható vasszerelésre való átalakítását, — repedt haran-  
goknak újraváló öntését vagy csekély felülízetés  
mellett való becserezését.

Tűzmentes és szilárd vasharang-árványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.

Képes árlapot és költségvetést díjmentesen küld.

## FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)

egyházi ruha és reverenda-szabó  
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb  
szabású, minőségű és finoman kidolgozott **reve-  
rendák** és **cimádák**, **papi civil öltönyök**  
előállítására.

Üzletemet első sorban

### Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egy-  
házi ruhák**: casulák, pluviálék, velumok, hal-  
dachinmok, minisztráns ruhák, zászlók, lobogók,  
karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni.  
Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi  
céggel úgy **szabászat**, **mint ár** és **minőség**  
tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

**Egyházi ruhák javítása olcsón és jól**  
eszközöltetnek.

! **Költségvetés, árjegyzék ingyen.**  
! — **Személyesen is megjelenek** — !